

Remissvar Börja med barnen! Följa upp hälsa och dela information för en god och nära vård (SOU 2021:78)

Vårdförbundet är ett yrkes- och fackförbund för legitimerade barnmorskor, biomedicinska analytiker, röntgensjuksköterskor och sjuksköterskor. Förbundet har drygt 115 000 medlemmar, varav drygt 90 000 är yrkesverksamma inom hälso- och sjukvård. Vårdförbundet arbetar för en personcentrerad, säker och nära vård samt en jämlik hälsa.

Vårdförbundets allmänna synpunkter

Vårdförbundet välkomnar förslagen i betänkandet. Förbundet välkomnar särskilt att betänkandet lyfter helhetsperspektivet på hälsa och det hälsofrämjande arbetet. Vården har ett viktigt uppdrag att aktivt arbeta hälsofrämjande, både för befolkningen och för varje enskild person. Stora hälsofrämjande vinster kan uppnås genom att satsa på barn, unga och deras familjer. Utredningen har även haft ett personcentrerat förhållningsätt genom att föra ett resonemang kring en god och nära vård för barn och unga. Förbundet har länge arbetat aktivt för en personcentrerad vård och ett personcentrerat förhållningssätt i mötet med individen och ser det som värdefullt att utredningen i så hög grad talar om personcentrering i den goda och nära vården för barn och unga.

Utredningen har haft i uppdrag att se över förutsättningarna för en sammanhållen god och nära vård för barn och unga. Syftet med uppdraget var att uppnå en mer jämlik vård som innefattar hälsofrämjande och förebyggande insatser för barn och unga i hela landet. Syftet var också att genom insatser i den nära vården för barn och unga med psykisk ohälsa avlasta den specialiserade barn- och ungdomspsykiatri, BUP.

Vårdförbundet har tidigare lämnat remissvar på delbetänkandet "Börja med barnen! En sammanhållen god och nära vård för barn och unga (SOU 2021:34)" där förbundet sammanfattningsvis lyfte följande:

Vårdförbundet

- välkomnade delbetänkandets betoning på personcentrering. Det är i mötet mellan människor som vårdens kvalitet skapas.
- såg positivt på ett nationellt hälsovårdprogram och att uppdraget av utformningen av ett sådant program föreslogs ligga hos Socialstyrelsen.
- ansåg att utredningen borde gett förslag till en nationell reglering av ungdomsmottagningarna för att säkra möjligheterna till en jämlik vård över hela landet.

- såg samverkan som en förutsättning för att uppnå kontinuitet och samordning kring barnet och den ungas vård och insatser. Förbundet ansåg att utredningen borde tryckt på en ömsesidig samverkan mellan samtliga parter i sitt förslag att förtydliga lagen.
- var positivt till att utredningen inte föreslog ett samlat regionalt huvudmannaskap. Att skolhuvudmännen fortsatt ska vara ansvariga för elevhälsans insatser ser Vårdförbundet som oerhört viktigt.
- välkomnade utredningens förslag att ge Socialstyrelsen uppdrag att utforma vägledning om skolhuvudmännen och rektorernas ansvar när det gäller hälso- och sjukvård.
- ställde sig positivt till patientkontrakt och även till förslaget att inrätta fast vårdkontakt.
- såg positivt på att delbetänkandet lyfter vikten av den reproduktiva och sexuella hälsan och här ville förbundet särskilt belysa barnmorskans kompetens.

Detta remissvar fokuserar på utrednings förslag i betänkandet "Börja med barnen! Följ upp hälsa och dela information för en god och nära vård (SOU 2021:78)".

Sammanfattningsvis anser Vårdförbundet:

- att uppföljningen av barn och ungas hälsa bör bygga på ett nationellt kvalitetsregister som utgår från Socialstyrelsen och från det föreslagna nationella vårdprogrammet.
- det viktigt att elevhälsans medicinska insatser blir tillgängliga i ett nationellt kvalitetsregister.
- att ungdomsmottagningarnas hälso-och sjukvårdsverksamhet inte behöver registreras i ett nationellt kvalitetsregister då den vården sker utanför det nationella vårdprogrammet.
- att ungdomsmottagningarna bör regleras nationellt.
- att samverkan mellan huvudmännen behöver förtydligas.
- att bestämmelser om sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation skulle kunna vara av värde när det handlar om vård och omsorg om barn och unga för att möjliggöra en sammanhållen god och nära vård för barn och unga.
- att det inte behöver tillsättas någon utredning för att utreda om dagens lagstiftning är ändamålsenlig när det gäller utlämnande av uppgifter från hälso- och sjukvården till barn respektive vårdnadshavare eftersom nuvarande lagstiftning är väl fungerande.

Närmare synpunkter

Utredningen har tidigare föreslagit ett nationellt vårdprogram för barn och unga vilket Vårdförbundet ställt sig positivt till. Förbundet ser här en möjlighet att vid uppföljningen av barn och ungas hälsa utgå ifrån det föreslagna nationella vårdprogrammet när ett nationellt kvalitetsregistret byggs upp och att registret blir enhetligt under hela vårdprogrammet. Uppföljningen ska ske med ambitionen att hälsa och personcentreringen står i centrum. De aktuella register som nu finns borde därmed ingå i det enhetliga nationella kvalitetsregistret. För att få kvalitet och kvantitet av data bör det även för huvudmännen vara obligatoriskt att ingå och att den digitala strukturen ses över så att överföring av data sker sömlöst. Förbundet ser att ett nationellt kvalitetsregister bör ligga hos Socialstyrelsen.

Vårdförbundet ser precis som utredningen vikten av att även elevhälsans medicinska insatser blir tillgängliga i ett nationellt kvalitetsregister. Däremot ser förbundet ingen anledning till att ungdomsmottagningarnas hälso-och sjukvårdsverksamhet behöver registreras då den vården sker utanför det nationella vårdprogrammet. Det är av största vikt att ungdomar som söker ungdomsmottagningarna har tillit till mottagningen. Om ungdomsmottagningarna skulle ingå i ett nationellt kvalitetsregister skulle det kunna påverka ungdomarnas tillit till ungdomsmottagningarna.

Vårdförbundet anser dock, vilket även beskrivits i förbundets remissvar av det första delbetänkandet i utredningen "Börja med barnen!", att ungdomsmottagningarna bör regleras nationellt för att öka möjligheten till en jämlik vård över hela landet.

Utredningen har tidigare resonerat kring huvudmannaskapet och kommit fram till att samverkan mellan huvudmännen behöver förtydligas. Vårdförbundet instämmer i detta då en sammanhållen vård för barn och unga är förutsättning för en personcentrerad vård för barn och unga. Förbundet vill återigen framföra att huvudmannaskapet fortsättningsvis bör se ut som idag där skolhuvudmännen är ansvariga för de medicinska insatserna inom elevhälsan. Förbundet menar att elevhälsan ska utgå från individen och dennes kontext vilket främjas om skolan har hela ansvaret för eleven inklusive elevhälsans medicinska insatser. Samverkan mellan huvudmännen är alltid viktig för att rätt förutsättningar till sömlös hälso- och sjukvård ska skapas.

I betänkandet lyfter utredaren vikten av att stärka samverkan för att uppnå målen med det nationella vårdprogrammet, men även att informationsdelningen inom och mellan berörda vårdverksamheter behöver effektiviseras och barns och ungas vårdinsatser samordnas mellan de olika verksamheterna. Vårdförbundet har vid flera tillfällen lyft vikten av informationsdelning och sammanhållen journalföring. Bland annat i förbundets remissvar gällande delbetänkandet "Informationsöverföring inom vård och omsorg (SOU 2021:4)". I remissvaret skriver förbundet att

"Viktig information måste följa patienten respektive omsorgsmottagaren över vård- och omsorgsgivargränserna. E-hälsosystem måste utvecklas så att de upplevs som ett stöd i verksamheternas arbete. Dubbeldokumentation måste upphöra. Information ska registreras endast en gång och sedan kunna kommuniceras automatiskt till andra system. Arbetet med standardisering av fackspråk och informationsstruktur samt implementering av dessa i vården och omsorgens system måste påskyndas. Informationshanteringen ska ha fokus på individen och individens behov. Informationen

ska kunna följa patienten och omsorgsmottagaren på ett enkelt och säkert sätt och samverkan mellan vård och omsorg ska underlättas. Informationen ska följa med patienten/omsorgsmottagaren och informationen ska, vid behov och med patientens respektive omsorgsmottagarens samtycke, finnas tillgänglig för personalen. Ett väl fungerande informationsflöde mellan vård och omsorg och i teamet runt patienten är också en förutsättning för en personcentrerad och patientsäker vård och för kvaliteten i omsorgen. Samtidigt är det viktigt att beakta och respektera integritetsskyddet för den enskilde personen. Den proportionalitetsbedömning som ska göras beträffande nytta och risker är viktig, men komplicerad att göra, vilket övervägandena i betänkandet också visar.”

Betänkandet lyfter vikten av att hälso- och sjukvården för barn och unga behöver bli mer personcentrerad och anpassad till barns och ungas behov och preferenser. Barn och unga behöver också ges förutsättningar att vara delaktiga i sin egen hälsa, vård och behandling. Vårdförbundet håller med till fullo. Personcentrerad vård och ett personcentrerat förhållningssätt där berättelsen är i centrum skapar förutsättningar för en sammanhållen vård av barn och unga.

Vårdförbundet ser samma problematik som utredaren beskriver i betänkandet att samverkan och samordning kräver att berörda aktörer har tillgång till relevant information om det aktuella barnet eller den unga personen. Inom hälso- och sjukvården kan sammanhållen journalföring vara ett sätt att säkerställa tillgången till sådan relevant information. Motsvarande möjligheter finns dock inte mellan hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens olika verksamheter. Vårdförbundet skriver i sitt remissvar, delbetänkandet Informationsöverföring inom vård och omsorg (SOU 2021:4) att bestämmelser om sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation skulle kunna vara av värde när det handlar om vård och omsorg om barn och unga för att möjliggöra en sammanhållen god och nära vård för barn och unga. Det skulle exempelvis vara av värde om elevhälsans medicinska insatser skulle kunna ta del av insatser till barn och unga inom socialtjänsten.

I betänkandet finns förslag på att tillsätta en utredning för att utreda om dagens lagstiftning är ändamålsenlig när det gäller utlämnande av uppgifter från hälso- och sjukvården till barn respektive vårdnadshavare. Vårdförbundet anser inte detta nödvändigt då det i dagens lagstiftning finns möjlighet att låsa upp journalen om det finns skäl för detta vilket förbundet anser fungerar väl. Vidare ser förbundet mer risker än möjligheter om en förändring skulle ske då nuvarande lagstiftning är skyddande för den unga och dennes integritet.

VÅRDFÖRBUNDET

Sineva Ribeiro

Förbundsordförande, Vårdförbundet